

Jan Mazur OSPPE, «Persona in societate». Wybrane zagadnienia chrześcijańskiej nauki o człowieku. Skrypt dla studentów nauk społecznych, Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Kraków 2014, 174 strony (ISBN 978-83-7438-385-1)

Greckie określenia *anthropos* – człowiek i *logos* – słowo, nauka wspólnie wskazują na antropologię jako naukę o człowieku. Niemniej, w dyskursie naukowym występują różne rodzaje antropologii. I tak, mowa jest o antropologii filozoficznej czy teologicznej, przyrodniczej, paleontologicznej, cybernetycznej itp. Nauka Kościoła – uwzględniając poszczególne rodzaje antropologii, które raczej podejmują swe zagadnienia tylko w pewnych aspektach ludzkiego istnienia – podejmuje tzw. antropologię chrześcijańską, która odwołuje się do pełni człowieczeństwa, tj. tak z filozoficznej strony człowieczeństwa, jak i jego celowości oraz powołania, co zaś dokonuje się w ramach antropologii teologicznej. Antropologia chrześcijańska jest chrystologiczna i trynitarna, jak również musi być integralna, uniwersalna, realistyczna, jasna w przekazie i wierna prawdzie.

Autor podejmując zagadnienia antropologii chrześcijańskiej wskazuje na właściwą metodologię, a relacja między antropologią filozoficzną i teologiczną jest odzwierciedleniem relacji nauka – wiara, gdzie istnieje pomiędzy nimi dialog i integracja. Szczególnie cenne w tej kwestii jest ukazanie podstawowych metod, które występują tak w filozofii, jak i w teologii, czyli intuicji, dedukcji, indukcji, redukcji, hermeneutyki, dialektyki, introspekcji oraz retrospekcji. Są one bardzo przydatne w antropologii chrześcijańskiej i dlatego uporządkowanie metodologiczne jest tutaj niezwykle ważne.

Na przestrzeni wieków ukazały się różne definicje człowieka, niemniej jednak trzeba mieć świadomość, że nie da się zdefiniować człowieka. Zawarte w książce definicje są formą ukazania rozwoju myśli o człowieku i tak idąc od Talesa z Miletu, któremu przypisuje się określenie człowieka jako *mikrokosmosu*, przez *miarę wszechrzeczy* Protagorasa, *istotę etyczną* Sokratesa, *istotę rozumną i byt społeczny* Arystotelasa, aż do *homo oeconomicus* Adama Smitha,

homo religiosus Rudolfa Otto, *ens amans* Maxa Schelera, *istotę pełną sprzeczności* Nietzschego czy *najwyższą wartość* Jacquesa Maritaina. Z tej perspektywy trzeba również dostrzec kolejny aspekt rozważań, a jest nim człowiek jako osoba wraz ze swą godnością i społeczną naturą, jak również aspekty antropogenezy, gdzie Autor wskazał na biblijną koncepcję, rozwinął zagadnienia teorii ewolucji i nauki Kościoła w tym względzie, a także przedstawił ciekawą teorię Teilhardowską.

Mając na uwadze antropologię chrześcijańską, Autor wskazuje na niezwykle ważny aspekt rzeczywistości, a mianowicie, że poza ciałem, które jest empirycznie weryfikowalne, człowiek posiada również duszę i dla antropologii jest to niezwykle ważne zagadnienie, aby człowieka postrzegać w sposób integralny. Przedstawiono dane Objawienia chrześcijańskiego o duszy, dualizm Augustyna, hilemorfizm Tomasza, spór o rozumienie duszy oraz wybrane współczesne poglądy, jak Rahnera, Edyty Stein, Congara czy Levinasa.

Niewątpliwie dylematy ludzkiego istnienia są bardzo ważnym tematem podjętym przez Autora. Podjęty egzystencjalizm obciążony niewiarą oparty na myślach Heideggera, Sartra czy Nietzschego zostały tutaj ujęte. I bardzo dobrze, gdyż z nimi trzeba polemizować w zderzeniu z antropologią chrześcijańską, stąd też ukazanie innego spojrzenia Kierkegaarda czy Marcela, które wskazują na jeszcze inne, pełne nadziei spojrzenie na człowieka. Jeszcze głębszym chrześcijańskim spojrzeniem stała się antropologia Guardiniego, gdzie ukazana została wewnętrzna struktura osoby i dialogiczność, jak również ludzka mowa, które wskazują na niepowtarzalność, również ontyczny wymiar człowieka, jako indywidualności osoby.

Bardzo ważnym elementem tej publikacji jest końcowe ukazanie tekstów źródłowych Kościoła katolickiego w temacie teologii człowieka, do których należą teksty z *Gaudium et spes* oraz *Redemptor hominis*, gdyż one podsumowują integralność podjętych rozważań.

Książka *«Persona in societate»*. *Wybrane zagadnienia chrześcijańskiej nauki o człowieku* powinna stać się lekturą obowiązkową dla antropologów, znawców nauk o rodzinie, zainteresowanych naukami społecznymi, jak również osób edukujących się w tych kierunkach, gdyż holistyczne spojrzenie na człowieka pomoże im w integralnym spojrzeniu na człowieka oraz w zawodowej pracy.

ks. Bolesław Karcz